

JOHS. ANDENÆS Stiftelsen Norsk Okkupasjonshistorie, 2014

I år er det 27 år siden prof. **Johs. Andenæs** boka "Det vanskelige oppgjøret" kom ut. Det er interessant å se hva han skrev om oss, NS-barna: "Barn av NS-folk har nok ofte fått det vondt, både under og etter krigen, pga. hjerteløse eller tankeløse omgivelser. De fleste som ble rammet av rettsoppjøret, har vært fornuftige nok til å ta det som noe de måtte gjennom og se å bli ferdige med. Når det nå er gått snart 35 år etter at krigen slutet, må vi tro at de fleste sår er grodd. Men ennå er det vel så mange som minner kan dukke opp. En tidligere NS-mann som jeg nylig talte med, mente at han og hans familie fremdeles risikerte ubehageligheter pga. fortiden. Vi får håpe dette hører til unntakene. Og kanskje er det slik at den som tror seg forfulgt og trakassert, i sin mistenksomhet kan tolke ord og gjerninger på en helt annen måte enn de er ment".

Beklager, hr. Andenæs, jeg kan ikke gi Dem haud eller laud på denne utredning. Min karakter blir IKKE BESTÅTT!

Hvorfor gir jeg denne karakter? En må forvente av en akademiker at han undersøker en sak før han uttaler seg! Det har ikke hr. Andenæs gjort! Han "tror de fleste sår er grodd". Tror, men han vet de ikke er det! FY! Videre kommer han med en antagelse om at domme tror seg forfulgt og trakassert om lag 35 år etter krigen. Andenæs visste at gruppen NS-familier ble forfulgt, men tilbakeholdt sannheten. NS-folk ble nektet adgang til debattidene i avisene. Dette visste hr. Andenæs, men uttalte seg allikevel som han gjorde. (Til og med i dag blir NS-barn nektet spalteplass i avisene og tilgang til andre medier hvis de ikke skiter i reiret eller spytslikker rettsoppjørets seierherrene. Krever et NS-barn rettferdighet for sin familie, er han/hun dømt som nazist og det som verre er). En akademiker kan selvsagt uttale seg om hva han tror, men i en bok om et emne som rettsoppjøret må han i fall han uttaler seg om noe han tror, underbygge troen med en undersøkelse. Gadd vite hvor mange jus-studenter hr. Andenæs har strøket til eksamen på dårlig underbyggede antagelser og påstander? Vel, i mine øyne strøk kandidat Andenæs.

I en periode klarte vi å legge forfølgelsene og trakasseringen bak oss, vi NS-barna. Men senskadene av sparkingen, spytingen og forfølgelsen er nå kommet frem. Disse skadene tenkte ikke "kandidaten" Andenæs på i 1979. Av en person av den livserfaring "kandidaten" hadde på angjeldende tidspunkt, må en kunne forvente at også dette punkt ble behandlet. Men nei, det gjorde ikke "kandidat" Andenæs. STRYK nok en gang.

En enkelt underøkelse blant NS-barn ville i 79 avdekket utallige ødelagte sjøler, som rettsapparatet ved bl.a. lagdommer **Solem** og "kandidat" Andenæs hadde vært med å ødelegge. At "kandidaten" for sin del kunne hevde at han gjorde slik han ble fortalt (befalt) og at han handlet i god tro og etter overbevisning, blir det ikke tatt hensyn til. Det gis ikke påtaleunntakelse for dette. "Kandidaten" burde visst at de handlinger han var med på, ville skade etterkommerne i flere ledd. Enda har vi ikke

fullt ut senskadene e rettsoppjøret og forfølgelsen av NS-barna. hv... on i dag i næringslivet sier at ens foreldre var medlemmer av NS fra før krigen, blir en ansett som paria og utstøtt av det gode selskap. Men sier en at faren var frankor og moren delte ut illegale aviser, bæres en frem på palmeblader og får laurbærkrans. Dette er Norge anno domini 1995. Det var verre i 1979, men "kandidat" Andenæs ville ikke se det. Han skrev sin bok for en meget fjern fremtid, i håp om at vi, NS-barna, aldri skulle få fortalt vår lidelseshistorie. Derved skulle verden aldri få vite sannheten om hvordan vi ble behandlet! "Kandidaten" deltok mao. i å spre løgnen om rettferdighetens Norge - drommelandet som ikke forfølger sine politiske motstandere.

I denne forbindelse er det riktig å vise til et leserinnlegg i Aft.p., Deutsche Zeitung in Norwegen, fra 2/4-95. Der ønsker byrettsdommer **Tore Stenhamar**, Bærum, - hvor skulle han ellers bo - at vi, NS-barna skulle lide i 50 år til. Lidelsen vår er ikke vært lenge nok, synes byrettsdommeren. Stenhamar er representant for de som skal vokte landets lover, lover han mener vi ikke bør ha beskyttelse av. Byrettsdommeren slår seg på sitt skrukkete bryst og sier: "NS-barn, dere er av oss - seierherrene - utpekt til å bære alle synder. Jeg og mine medsamsvorne skal sørge for at dere aldri får ro. Vi skal forfølge dere!" Staten NORGE vet hva rettssikkerhet er! Hvem våger å anklage samfunnet for trakassering med en dommerstand med representanter som byrettsdommer Stenhamar fra Bærum? Hos denne dommerstand er en ikke sikret rettferdighet.

Jeg spør: "Hvordan skal vi bli ferdige med dette? Skal vi søke forsoning med slike representanter for samfunnet?" Skal vi overse byrettsdommeren som ønsker oss enda 50 år i helvete? Skal vi gjøre som "kandidaten" Andenæs foreslår: "Å la det som noe vi må gjennom og bli ferdige med?"

Nei og etter nei! Vi kan ikke og skal ikke overse en mann som byrettsdommeren **Tore Stenhamar** eller noen av alle de andre som for - og fremdeles - vil skyve oss ut i det store ukjente svarte hull. Ei heller skal vi søke etter forståelse for byrettsdommeren og hans kumpaner for deres uttalelse om oss og våre foreldre. Heller ikke skal vi hevde at den betydning jeg har lagt i byrettsdommerens ord, er feiltolkning. De er tolket slik byrettsdommeren ønsket at de skulle bli tolket.

Vi fikk gjennom hardt og smertefullt arbeid vise verden hvordan vi ble og bli behandlet i den sosialdemokratiske "drommelstaten" bygd på ruinene av våre fedres politiske liv. Ikke la dem få fred - stå frem. Vis hvem dere er, og at dere ikke er redd forfølgelsen. Vi har intet å skjule - men de, forfølgelsen, har mye som de helst ikke vil la slippe lys over...

EN JUSPROFESSOR MED TO TUNGER?

Prof. **Johs. Andenæs** 28/10-77 i Østlendingen: - Spørsmålet (om bruk av § 105 som anmeldelses-grunnlag i forbindelse med E. L.-F.'s politianm. av partispisk-saken i Elverum, se boken "I deres indre og for deres øyne", Det Frie Samfunns Forlag 1980, 225 s., kr. 75) egner seg ikke særlig godt for en rettsavgjørelse, men utenkelig er det ikke... Det vil imidlertid her være spørsmål om å trekke grensen mellom slikt press og det man kan kalle hard politisk argumentasjon. Prof. Johs. Andenæs bekrefter i et intervju med Østlendingen (Sp) at det vil være meget vanskelig å trekke en slik grense. Det kan også, slik som Østl. Hamar Dagblad har gjort det på lederplass (v/ red. **Andreas Hagen**) stilles spørsmål om hvorvidt det er rimelig å foreta strafferettslig vurdering av så klart politiske handlinger som det her er tale om (bruk av partispisk). - Skal dette bli praksis, frykter vi for at man beveger seg inn i et farlig grenseland og gjør politiet til en vokter av hva som skal være god tone i det alminnelige politiske og demokratiske liv, het det i lederen...

Prof. **Johs. Andenæs** til Aft. posten 16/2-96, i forbindelse med saken om AUF's misligheter og enkelte politikeres forsøk på å unndra AUF-saken strafferettslig behandling:

„Politikere og ungdomsorganisasjoner er ikke hevet over loven“
JOHS ANDENÆS, jusprofessor

"GÅ UTENOM" SA PROF. JOHS. ANDENÆS

Av forfatteren Egil Ulateig, Lesja

Prof. **Johs. Andenæs** har en viss likhet med Vår Herre for folk i min alder. Han synes å ha eksistert til alle tider, og han har uttalt seg med kraft og myndighet om nær sagt alle ting som angår menneskeheten.

Det skulle bare mangle at han ikke har uttalt seg om emnet likvidasjoner under den annen verdenskrig i Norge. Han har faktisk skrevet den mest uttømmende juridiske betraktning om dette fenomenet i Tidsskrift for Retsvitenskap fra 1948. I denne artikkelen kommer han med den, på den tiden oppsiktsvekkende innmønstelse at en rekke av hjemmefrontens handlinger var folkerettsstridige. Men merkelig nok ikke likvidasjonene. Heller ikke var hjemmefronten som organisasjon folkerettsstridig, hevdet han, til tross for at den ikke oppfylte de

elementære kravene folkeretten stiller til betegnelsen krigsmann. Det blir som å hevde at Cosa Nostras handlinger rett nok er kriminelle, men selve organisasjonen er berettiget fordi den var grunnlagt for å hjelpe fattigfolk på Sicilia.

Jeg er enig med prof. Andenæs når han påpeker problemet med å utpeke dr. **Ingoif Andresen** som et uskyldig offer. Overlege **Johan Scharffenberg** avslorte grundig denne lugubre personens dobbeltspill i en artikkelserie rundt 1950. Når det gjelder likvidasjoner foretatt i norske straffeanstalter etter krigen, er man ute på usikker grunn. Det ble drept fanger av norske vakter under landssvikoppjøret, og vi har dessuten den neddyssede saken med smuglerkongen og SOE-agenten "Gulosten" som skjøt to tyske fanger i Vik i Sogn. Vi har trolig også et par tilfeller der det dreier seg om likvidasjoner like etter freden. Den mest omtalte saken her dreier seg om **Paul Staxrud** på Hadeland. (Direktøren ved Norsk Hjemmefrontmuseum, Arnfinn Moland nekter kategorisk for at det er foretatt drap i tilknytning til arrestasjoner etter krigen. Jfr. kronikk i Aft. p. 1/3-96. I denne kronikk imotegår han lege **Inger Cecilie Stridsklevs** avsløringer omkring likvidasjoner, idet hun finner langt flere tilfeller enn de som er offisielle og minimaliserte. Moland driver forevrig ren hets mot Stridskleiv i denne kronikken, som ligger langt under det som er en direktør for Hjemmefrontmuseet verdig. Aft. Samt.'s kommentar).

Men dette er, unnskyld uttrykket, bagateller, i forhold til Inger Cecilie Stridsklevs hovedpoeng i sin kronikk (i Aft. p. 14/2-96 om hjemmefrontens likvidasjoner under 2. verdenskrig i Norge). Hun har påvist et formidabelt sprik mellom de offisielle tallene (som også Andenæs benytter i sin artikkel fra 1948) og de som man kommer frem til ved et nærmere studium av av en hel rekke ulike kilder. Siden jeg selv arbeider med en bok om nettopp likvidasjonene i Norge, er jeg den første til å erkjenne at tallfestingen er et stort problem, men det er fullt mulig å komme frem til et troverdig tall som i hvert fall er dobbelt så høyt som 65 (**Jens Christian Hauge** har operert med 55). Det er et møysommelig arbeid, hvor man moter utellukkende motbør i de store arkiver som Hjemmefrontmuseet og Riksarkivet. Jeg skal ikke gå i detalj om min egen leting etter dokumentasjon, men bare opplyse at ved å gå til de illegale avisene får man informasjon om kanskje 150 "angivere" som er eksponert på forskjellig måte. Tyske og engelske arkiver gjemmer også opplysninger.

Andenæs må ikke la seg fange av sin egen autoritet. Hans artikkel i 1948 var bygd på et sviktende grunnlag. I stedet for å møte Stridskleiv med den litt nedlatende, tvilende tonen, og lede oppmerksomheten bort fra det vesentlige, burde Andenæs som den fornuftige mann han er, konsentrere seg om det meget alvorlige spørsmål: Hvor kan vi få sikre svar om skjebnen til de 50 til 100 nordmenn som er falt utenfor alle statistikker? En sak som jeg skal ta på meg å avlive, er myten om at det dreide seg, så å si utellukkende, om farlige angivere.

